

PREHĽAD MODELOV VYHODNOCOVANIA PRÍNOSOV A EKONOMICKEJ EFEKTÍVNOSTI PARTICIPÁCIE

(verzia 1)

Vypracoval Bruno Konečný

Názov výstupu: PREHĽAD MODELOV VYHODNOCOVANIA PRÍNOSOV A EKONOMICKEJ EFEKTÍVNOSTI PARTICIPÁCIE

verzia: prvá verzia

názov výstupu z opisu: Metodika nezávislého hodnotenia participatívnych procesov I.

zadávatel': Úrad splnomocnenca vlády SR pre rozvoj občianskej spoločnosti,

národný projekt: PODPORA PARTNERSTVA A DIALÓGU V OBLASTI, PARTICIPATÍVNEJ TVORBY VEREJNÝCH POLITÍK

ITMS kód projektu: 314011M298

operačný program: OP Efektívna verejná správa

obdobie vyhotovenia/spracovania: august 2018

Tento materiál je podporený z Európskeho sociálneho fondu.

Obsah

Úvod.....	3
Možnosti využitia existujúcich globálnych ukazovateľov	3
Better Life Index.....	4
V – Dem	5
RIA – Regulatory Impact Assasment.....	7
Využitie globálnych indexov na miestnej úrovni	10
Nástroje ekonomického hodnotenia na úrovni konkrétnych procesov.....	12
Analýza nákladov a prínosov (Cost- benefit analysis (CBA)).....	13
Analýza nákladovej efektívnosti (Cost-effectiveness analysis (CEA))	13
Analýza nákladovej užitočnosti (Cost-utility analysis (CUA)),.....	13
Analýza minimalizácie nákladov (Cost-minimization analysis (CMA))	14
Ďalšie aplikovateľné metódy – meranie sociálnych investícií	14
Záver.....	17

Úvod

V dokumente venovanom ekonomickým prínosom participácie sme sa zaoberali otázkami, aké sú prínosy, prípadne, či poznáme mechanizmy ich vzniku. V tomto dokumente sa budeme zaoberať otázkami akými metódami a postupmi by bolo možné prínosy, ktoré vieme identifikovať, pomenovať v ekonomických kategóriách. Taktiež sa budeme snažiť nájsť odpovede na otázku, na akej úrovni je možné, respektíve prínosné systematicky identifikovať a vyhodnocovať, či už cielené, alebo vedľajšie ekonomické prínosy participácie na tvorbe verejných politík.

Možnosti využitia existujúcich globálnych ukazovateľov

Skôr, ako sa vnoríme do úrovne konkrétnych procesov a v nich aplikovateľných metodík, pokúsime sa zodpovedať otázku, ako je možné overiť všeobecnejšiu hypotézu, teda, že *úroveň (participatívnej) demokracie ovplyvňuje úroveň ekonomického rozvoja štátu*. Uvedomujeme si, že na ekonomický rozvoj vplýva mnoho faktorov, a teda, že medzi jeho vývojom a úrovňou participácie nemusí byť priama príčinná súvislosť. Limitujúcim prvkom bude nepochybne aj existencia dát a ukazovateľov, ktoré umožnia obsahovo vystihnúť participatívnu tvorbu verejných politík. Keďže idea hlbšieho zapájania verejnosti do tvorby verejných politík je presadzovaná niekoľko dekád, rozhodujúcim bude aj to, či obsahovo vhodné dáta sú dostupné v dostatočne dlhom časovom intervale tak, aby bolo možné zachytiť vývoj medzi zvolenými ukazovateľmi a pátrať po ich súvislostiach.

Aj pri najväčšej snahe, však komparácia a analýza vývoja vhodných ukazovateľov nebude spôsobilá preukázať, alebo vyvrátiť niektoré dôležité hypotézy, ktorých overenie je kľúčové pre argumentáciu v prospech rozvoja participatívnych procesov tvorby verejných politík. Indexy nastavené na globálne podmienky, akokoľvek podrobné, nie sú spôsobilé preukázať vzťah medzi kvalitným participatívnym procesom, a prínosmi, ktoré môže tento kvalitný proces ovplyvniť. Preukázanie pozitívneho súvisu medzi úrovňou participatívnej demokracie a ekonomickou výkonnosťou štátu tak môže v lepšom prípade stimulovať pozornosť rozhodujúcich autorít, aby rozvoj participatívnej tvorby verejných politík prestal byť vnímaný ako formálna nevyhnutnosť a stal sa postupom, ktorý má aj ekonomický význam.

Nájdenie vhodných globálnych indikátorov, môže metodicky uľahčiť budovanie indikátorov, ktoré nám umožnia porovnávať úroveň participatívnej demokracie v slovenských lokalitách s ekonomickými parametrami týchto regiónov. Pochopiteľne, aj tu môžeme namietkať, že to, čo stojí za ekonomickým rozvojom napríklad okresného mesta predsa nie je participácia jeho obyvateľov na tvorbe miestnych verejných politík a že viac, než participácia, ovplyvňuje ekonomický rozvoj dopravná infraštruktúra, vzdelanie, demografická a vzdelanostná štruktúra. Zároveň ale môžeme oponovať, že práve identifikáciu potrebných riešení, zostavovanie priorít opatrení aj v uvedených oblastiach verejných politík, identifikáciu

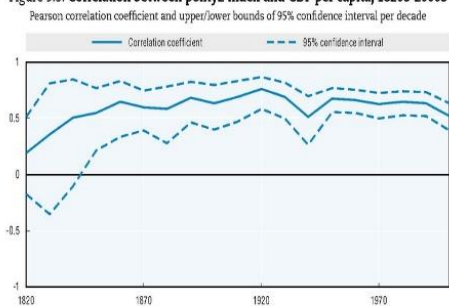
synergií, aktivizáciu rôznych aktérov a stakeholderov, a tak ďalej, môžeme dosahovať práve prostredníctvom procesov participácie.

Better Life Index

Jeden z indexov zachytávajúci okrem iného aj participáciu verejnosti, presnejšie zaangažovanosť verejnosti je Index lepšieho života (Better Life Index) ktorý vedie OECD¹. Je komponovaný z 11 ukazovateľov, pričom jedným z nich je miera zapojenia verejnosti². Obsah tohto ukazovateľa pozostáva z podielu volebnej účasti oprávnených voličov a formálneho zapojenia kľúčových stakeholderov do tvorby zákonov a podzákonnej regulácie. Z pohľadu formálneho zapojenia stakeholderov do tvorby zákonov a podzákonných noriem patrí podľa tohto porovnania Slovenská republika medzi svetovú špičku, slepšie skóre dosiali len Mexiko, USA a Kanada (k možným dôvodom sa vrátíme v ďalších častiach). Ukazovateľ účasti verejnosti na voľbách leží pod priemerom OECD. Celkovo je v rámci ukazovateľa zapojenia verejnosti s 5.4 bodmi približne v polovici rebríčka krajín OECD.

S podobnými indikátormi pracuje aj štúdia OECD mapujúca vývojové trendy od roku 1820³, pričom ponúka komplexnejší prehľad vývoja indikátorov. Okrem aktuálnych dát ponúka pohľad do historických dát v dvadsiatich piatich štátoch a ôsmich regiónoch. V rámci analýzy vývoja politických inštitúcií od roku 1820 posudzuje úroveň demokracie cez indikátor politického zriadenia (od autokratického po demokratický) a indikátor demokracie podľa Vanhanena⁴ (kompozitné indikátory sú podiel účasti na voľbách a súťaž politických strán-

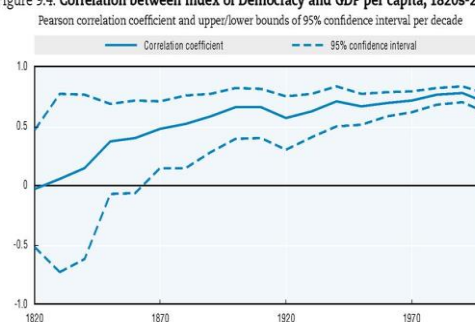
Figure 9.3. Correlation between polity2 index and GDP per capita, 1820s-2000s

Note: For an assessment of data quality, see Table 9.2.
Source: Clio-Infra, www.clio-infra.eu.

StatLink <http://dx.doi.org/10.1787/888933096046>

Figure 9.4. Correlation between Index of Democracy and GDP per capita, 1820s-2000s

Note: For an assessment of data quality, see Table 9.2.
Source: Clio-Infra, www.clio-infra.eu.

StatLink <http://dx.doi.org/10.1787/888933096065>

politická pluralita).

Pri oboch indikátoroch (politické zriadenie aj demokracia) sa vyskytuje vysoká miera korelácie s HDP na obyvateľa. S Výnimkou počiatočného obdobia, alebo obdobia II. svetovej

¹ <http://www.oecdbetterlifeindex.org/#/11111111111>

² <http://www.oecdbetterlifeindex.org/topics/civic-engagement/>

³ https://read.oecd-ilibrary.org/economics/how-was-life_9789264214262-en#page159

⁴ <https://www.prio.org/Data/Governance/Vanhanens-index-of-democracy/>

vojny, boli hodnoty pozitívnej korelácie 0.6 a viac. Ako však autori zdôrazňujú, možno hovoriť skôr o spolu-pohybe vývoja týchto indikátorov a nie o priamej príčinnej súvislosti. Dôkazom je klesajúci vývoj korelácie aj indikátorov v dekáde 1990-2000 kde dochádza k zmene režimov na africkom kontinente a vo východnej Európe. Participácia na voľbách, ktoré v mnohých štátoch nie len s komunistickým režimom boli dobrovoľne-povinné poklesla, na druhej strane, stúpala index politickej plurality a to v pomerne krátkom časovom úseku, na druhej strane tvorba HDP na obyvateľa zďaleka nerástla takým tempom. Po zmene politických režimov pokračoval úpadok, až následne sa trend otočil a začal postupný ekonomický rast.

Ak vnímame obsah participácie verejnosti na tvorbe verejných politík v duchu Filozofického a pojmového ukotvenia participácie (Úrad splnomocnenca vlády pre rozvoj občianskej spoločnosti J.Plichtová, A. Šestáková), vyššie predstavené indexy participácie nie je vhodné použiť.

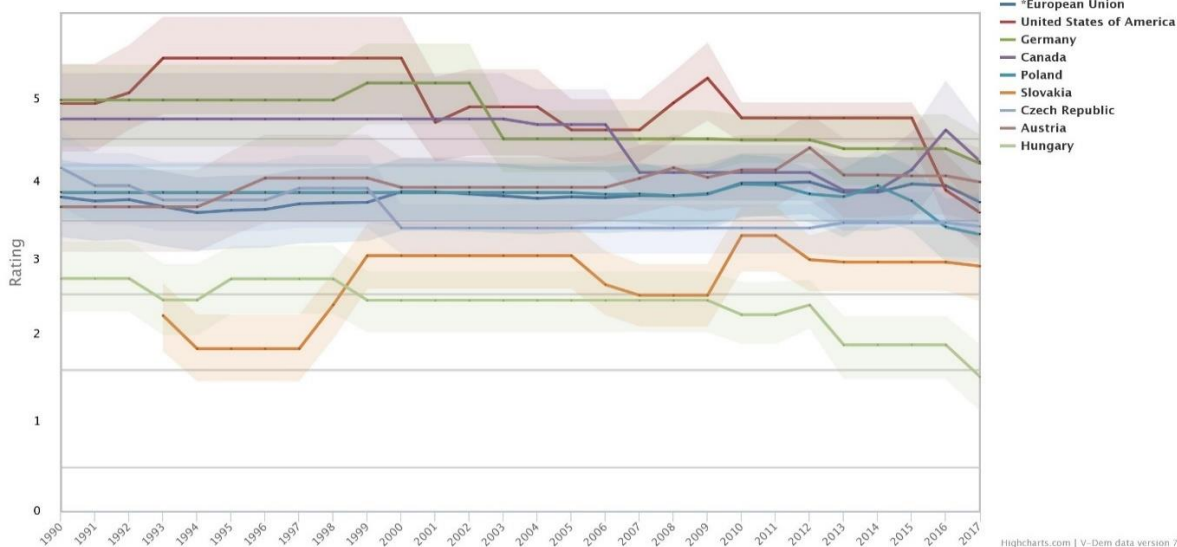
V – Dem

Indexy produkované v rámci V – Dem.⁵ však ponúkajú už oveľa podrobnejší pohľad na rôzne aspekty demokracie, jej charakteristík, a používané ukazovatele sú bližšie k pojmovému vymedzeniu participácie, tak ako bola ukotvená vo vyššie uvedenom východisku, teda k deliberatívnej participácii. Index deliberatívnej demokracie, môže slúžiť ako pomerne vystihujúci ukazovateľ, pre komparovanie s ekonomickými ukazovateľmi. Databáza V-Dem, však ponúka ďaleko viac, konkrétne cez 350 rôznych ukazovateľov zameraných na demokraciu a jej atribúty.

Porovnanie vývoja vo vybraných štátoch vo vzťahu k zapojeniu verejnosti do rozhodovania o verejných politikách:

⁵ <https://www.v-dem.net>

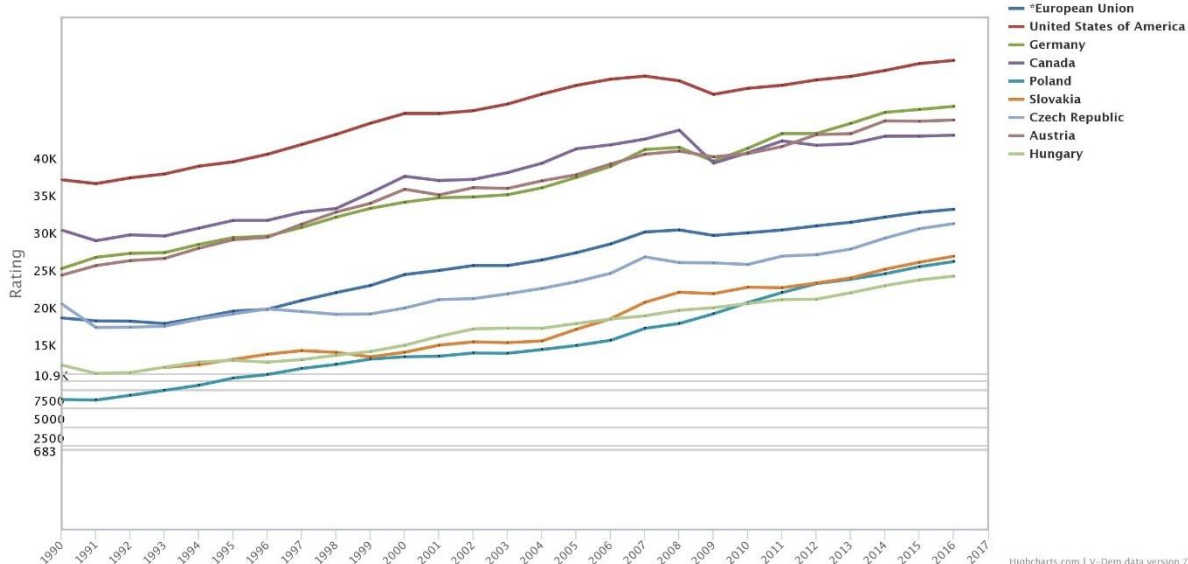
Engaged society

(odpovede na otázku, či v prípadoch, keď bola významná potreba zmeny verejnej politiky, ako široké a ako nezávislé boli verejná deliberácia. Odpoveď na škále 0- verejnú zvažovanie nie je, alebo takmer nie je dovolené, až po 5- veľké množstvo neelitných skupín ako aj bežných skupín diskutujú hlavné politiky medzi sebou, v médiách, v združeniach, v susedstvách alebo na ulici. Vznikajúce deliberácie sú bežné a neobmedzované.)

Pre porovnanie uvedieme vývoj HDP na obyvateľa v rovnakom časovom období a v rovnakej skupine štátov.

GDP per capita

Ako môžeme vidieť, pomerne dynamický vývoj v oblasti zapojenia verejnosti do dôležitých politik neprenáša svoju dynamiku do vývoja ekonomiky.

Bolo by však zaujímavé podrobnejšie preskúmať či a akým spôsobom sa prejavilo zapojenie verejnosti do deliberácie dôsledkov a riešení ekonomickej a finančnej krízy, teda či úroveň demokratických indexov mohla mať vplyv na rýchlosť a kvalitu rekonvalescencie ekonomík po dopadoch globálnej ekonomickej krízy.

Druhou oblasťou záujmu by mohla byť komparácia väčšej vzorky štátov s podobnou charakteristikou, alebo úrovňou demokracie medzi sebou, resp. navzájom. Teda či môže napríklad volebná (zastupiteľská) demokracia (dosahuje podobný vývoj ekonomických ukazovateľov) a deliberatívna demokracia ovplyvňovať rovnaký ekonomický vývoj.

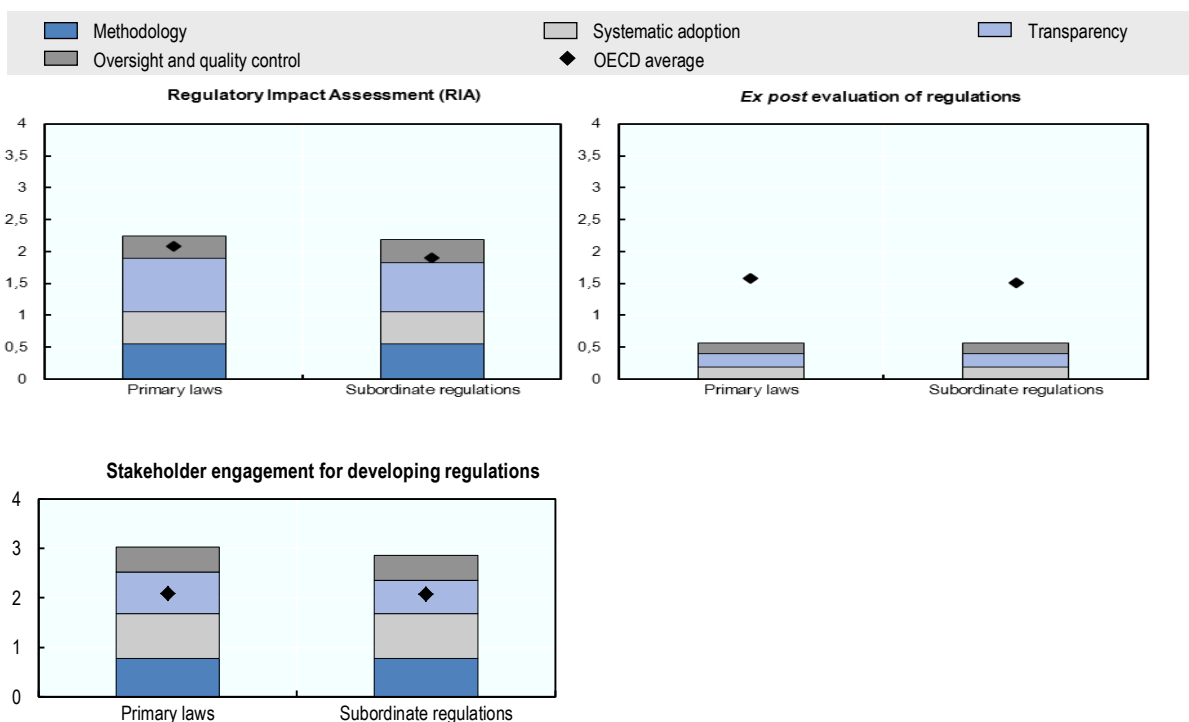
RIA – Regulatory Impact Assessment

Ešte predtým, než sa budeme venovať možnostiam vyhodnocovania ekonomických prínosov na miestnej úrovni, pristavíme sa na moment pri aspekte, ktorý je komplementárny k záujmu o nájdenie spôsobu identifikácie ekonomických prínosov participácie. Keďže v hlavnom zornom poli orgánov verejnej moci je okrem tvorby vízií, stratégií a plánov aj formulácia záväznej a najmä efektívnej regulácie. Hľadanie optimálneho mixu medzi legitímnym obsahom, čo najširšou mierou zvnútorňenia tohto obsahu adresátmi a efektívnou činnosťou kontrolných a represívnych zložiek možno považovať za obsah efektívnej regulácie. Stratégia lepšej regulácie, ako dokument, ktorý bol prijatý vládou SR v januári 2018 obsahuje okrem iných aj teoretické východiská lepšej regulácie. Lepšia regulácia – v zásade kopíruje princípy participácie, avšak výhradne v regulačnom kontexte. Samotné zapojenie verejnosti je v teoretických východiskách formulované len ako jeden z prvkov dosahovania lepšej regulácie, je potrebné podotknúť, že vysokokvalitné participatívne procesy sú v teoretických východiskách totožné s východiskami lepšej regulácie. Prispievajú k informačno-analytickej funkcii, lepšiemu pochopeniu dôvodov regulačnej intervencie/politiky, pre ich úspešnosť je nevyhnutná transparentnosť a zodpovednosť (odpočtovateľnosť), centrálnu úlohu hrajú aktéri, cieľom je dospieť k vyváženému konsenzuálnemu riešeniu.

Nakoniec, „konzultačné nástroje na zapojenie dotknutých subjektov sú základným pilierom programov lepšej regulácie (Európska komisia, 2015c; OECD, 2015; Mandelkernova správa, 2001). Hoci otvorenosť procesu tvorby verejnej politiky (t. j. možnosť vidieť a komentovať legislatívne návrhy) sa podľa prieskumu OECD výrazne zlepšila stále je priestor na zlepšovanie predovšetkým v plánovacej fáze regulácií, aby sa plne využil potenciál konzultácií. Inými slovami, vlády sa nemajú spoliehať len na pasívne nástroje informovania a umožnenia participácie, ale mali by využiť aktívne nástroje tzv. „spolutorby“ regulácií, ako je napr. aktívne vyhľadávanie dotknutých subjektov i v regiónoch. Inými slovami pri konzultačných nástrojoch je dôležité nespoliehať sa na typické skupiny dotknutých subjektov, ktoré prejavujú záujem alebo sa nachádzajú v blízkosti ale je dôležité aktívne vyhľadávať a využívať moderné nástroje (napr. focusové skupiny). Pri tomto nástroji je potrebné si uvedomiť, že konzultačný proces je cenným zdrojom dát a informácií, ak je vykonaný v súlade s dobrou praxou (pozri napr. Hlavné zásady pre úspešnú konzultáciu s verejnosťou, OECD, 2001).“

Zaujímavým porovnávacím prostriedkom môže byť práve efektivita regulácie v prípade, že regule sú spoluvytvárané zainteresovanými v kvalitnom deliberatívnom procese. Za zmienku snáď stojí aj to, že participáciou je za určitých okolností možné dosiahnuť efekt prebratia inštitucionálnej regulácie sociálnou reguláciou. Teda takú úroveň regulovania konania aktérov, ktorá prekračuje kompetenčné možnosti danej úrovne verejnej správy a stáva sa sociálnou normou, ktorej dodržiavanie podlieha sociálnej kontrole a nedodržiavanie je vynucovanie nástrojmi sociálneho tlaku. Príkladom takéhoto prístupu môžu byť obce, kde v rámci prípravy normatívnej regulácie prevádzkových hodín, sa obyvatelia rozhodli vrátiť k tradícii a v nedelňu sú niektoré aktivity vnímané ako porušenie dohody. Obec síce nemôže vykonávať sankčný tlak, môže však upozorniť na existenciu takéhoto výsledku širokej dohody.

Ak sa pozrieme na nižšie uvedené tabuľky, pochopíme, v čom môže spočívať najväčšia výzva a zároveň najväčšia pridaná hodnota pre verejnú správu z pohľadu participatívnych prístupov:

Grafy⁶ odzrkadľujú stav v roku 2014, v ľavom hornom grafe je možné vidieť kompozitné zhodnotenie ukazovateľov v rámci posudzovania vplyvov regulácie. V ľavom dolnom je vyjadrené zapojenie stakeholderov do regulácie. A v pravom hornom je úroveň spätného zhodnotenia účinnosti regulácie.

⁶ <http://www.oecd.org/gov/regulatory-policy/Slovak-Republic-web.pdf>

Z uvedeného vyplýva, že úroveň posudzovania vplyvov a formálne nástroje na zapojenie stakeholderov sú na dobrej úrovni, zlyháva však reflexia implementačnej praxe a reálnej účinnosti. Nie je tak možné vyhodnotiť, čo a ako fungovalo a prečo a tieto poznatky zhodnotiť v ďalšej regulačnej iniciatíve.

Využitie, či použitie modelu vyhodnocovania dopadov regulácie nemožno vnímať ako univerzálny prístup. Jeho model je vhodný predovšetkým pri participácii na normatívnej tvorbe štátu, resp. samospráv. V širšom kontexte ale možno interpretovať regulačný mechanizmus ako sekvenciu nasledujúcu po strategickom plánovaní, ktorého integrálnou procesnou súčasťou by mal byť dialóg s verejnosťou. Ak teda etapa tvorby verejnej politiky bola z pohľadu kvality participácie na dostatočne vysokej úrovni, jej základné smerovania majú dostatočnú legitimitu a v dostatočnej miere reflektujú kvantitatívny aj kvalitatívny obraz reality, potom sa stáva relevantným východiskom pre tvorbu regulačnej stratégie a následne regulačných noriem. Ak je participácia na stratégii formalistická, mechanizmy nastavenia regulácie môžu zásadne zlyhávať, nakoľko nedosiahnu efekt zrozumiteľnosti, zvnúťorenenia a teda ani nevyhnutnú legitimitu zavedenia regulácie.

Participácia verejnosti tak môže byť nástrojom dosahovania efektívnejšej regulácie hneď na dvoch úrovniach a to pri strategickom nastavovaní politík a pri samotnom nastavovaní regulačného rámca.

Obdobne ako pri formulácii verejných politík za pomoci participatívneho prístupu, aj pri formulácii regulačných nástrojov neexistuje garancia, že výsledok procesu povedie k lacnejšiemu riešeniu teda lacnejšiemu dodržiavaniu pravidiel. Práve naopak, môže odhaliť nedostatočné kapacity, ktoré je pre optimálnu funkčnosť systému nevyhnutné navýšiť. Akési úzke hrdlo kvantifikácie nákladov predstavuje aj kalkulácia takzvaného nulového variantu. Ten je nevyhnutným predpokladom pre porovnanie rozdielu medzi žiadnou akciou a akciami, ktoré prichádzajú do úvahy (sú výsledkom zvažovania). Nulový variant tak v skutočnosti nemusí mať kontinuálne nulovú hodnotu, najmä v prostredí regulácie, ak existuje legitímne očakávanie regulovania nejakých vzťahov môže nulový variant smerovať k záporným hodnotám a pri dlhodobom a systematickom pôsobení „nulových variantov“ leptať spoločnosť zvnútra. S určitým nadsadením by bolo možné skonštatovať, že každá aktivita, v tomto prípade každá snaha o kvalitné zapojenie verejnosti do tvorby verejných politík, má kladnú hodnotovú bilanciu, lebo ak aj priamo nepriniesla zlepšenie stavu, zvrátila, či oddialila efekt „nulového variantu“. A tak ako zavedenie „kultúry“ kvalitného zapájania verejnosti do tvorby politík, aj pri zapájaní do formulácie regulačného rámca je možné vnímať širšie benefity vrátane tých finančných v podobe vyššej miery identifikácie sa so systémom a spoločnosťou, vyššou dôverou v inštitúcie aj navôkol. Dalo by sa to prirovnať k Indikátoru ekonomického sentimentu (IES) prostredníctvom ktorého sa monitoruje nálada na finančných trhoch. Ak je nálada pozitívna, stimuluje to spotrebu domácností a firiem, ktorá vedie k vyššej produkcii, dopyte po práci a tým vyšších príjmoch domácností a firiem.

Podobne, ak výsledkom participácie verejnosti je vyššia dôvera v demokratické inštitúcie, legitimitu, spravodlivú reguláciu, stimuluje to pozitívne vnímanie budúcnosti, ochotu kooperovať a podieľať sa na takejto spoločnosti.

Využitie globálnych indexov na miestnej úrovni

Pri pohľade lokálnu a regionálnu úroveň zistíme, že nedisponujeme použiteľnými dátami, teda, že dáta, ktorými disponuje VDem, nie sú zbierané na regionálnej alebo subregionálnej úrovni a zároveň, že v rámci zbieraných indikátorov v podmienkach SR nie sú zbierané také dáta, z ktorých by bolo možné zostaviť spoľahlivý indikátor napríklad zapojenie lokálnych aktérov do tvorby verejných politík. Zbieranie takýchto dát by nepochybne prinieslo zaujímavé stimuly do ďalšieho bádania vplyvov zapájania verejnosti do tvorby verejných politík, takéto plošné zbieranie dát, keďže na zmysluplnú analýzu, by bolo potrebné veľké množstvo dát, by prekračovalo kapacity realizovaného projektu. Aj keď existujú viaceré iniciatívy, ktoré majú za cieľ v určitej miere reflektovať niektoré aspekty dobrej správy na lokálnej úrovni (napríklad Index transparentnosti – TIS) nástroj na meranie a porovnávanie výkonnosti a kvality demokratickej správy absentuje. Nastavenie vhodných ukazovateľov a dostatočná propagácia by mohli byť zaujímavým katalyzátorom zvyšovania miestnej demokracie a jej kvality.

Zjednodušenia a zovšeobecnenia indikátorov, ktoré sú používané v medzinárodnom porovnávaní nemusia byť pre použitie v konkrétnejšom prostredí postačujúce, pre vyjadrenie nie len všeobecných princípov, ale aj deliberatívnych obsahov. Hodnotenie úrovne zapájania verejnosti do zvažovania politík by mohlo byť poznačené, napríklad vyššou mierou zapájania v tých agendových oblastiach, kde je účasť verejnosti predpísaná zákonom, a súbežne nie je realizovaná v tých agendách, kde by širší priestor pre deliberáciu aktéri privítali. Navyše, pri zákonne predpísanej účasti môže plošný zber dát naraziť na nemožnosť zbierať dáta, vypovedajúce o kvalite procesov, ale len o niektorých vybraných predovšetkým formálnych ukazovateľoch. Napriek tomu, by bolo nepochybne prínosné, aj mimo predmetného národného projektu začať uvažovať o nástrojoch pozitívne stimulujúcich zapájanie verejnosti do tvorby verejných politík, a to nie len porovnávaním formálnych postupov, ale obsahu participatívnych procesov.

Asi možno považovať za prirodzené, že na určitej úrovni správy je možné vnímať väčšiu otvorenosť pre zapojenie verejnosti či už formou participatívnych rozpočtov, alebo deliberatívnych nástrojov. Tieto formy sa zdajú skôr typické pre mestské prostredie, najmä však tam, kde je vysoká miera cieľavedomej transparentnosti, keďže prístup k informáciám je základným predpokladom zapojenia verejnosti do tvorby verejných politík. Okrem vzdelanostnej úrovni je možné predpokladať, že ide o snahu pomenovať a aj formalizovať čosi, čo osídlenie prirodzene stráca tým viac, čím viac má obyvateľov. V malých komunitách nie je zriedkavé nájsť v podstate všetky prvky participatívnej deliberácie. Avšak nik ich tak nevolá, a ani miestna komunita nevie, prečo by malo byť to, že sa o spoločných problémoch

rozprávajú, hádajú, aj hľadajú na ne riešenia niečo výnimočné, z ich pohľadu ide o prirodzený jav. V štrukturovanejších spoločnostiach už takáto neformálnosť nemusí fungovať. Väčšie, štruktúrované spoločenstvo nevyhnutne potrebuje stabilizovať pravidlá a preto aj zapojenie verejnosti do tvorby verejných politík potrebuje svoje normatívne ukotvenie v systéme správy miestnych orgánov. V istom zmysle ich – samosprávy, k tomu nabáda aj základný komunálny zákon – zákon o obecnom zriadení, tým, že majú sa starať o všestranný rozvoj územia a podmienok života obyvateľov.

Odvrátenou stranou tvorby verejných politík v takomto komunitnom prostredí, môže vykazovať viaceré dôležité znaky participatívnej tvorby, ale bez nevyhnutného zohľadnenia požiadavky na transparentnosť, odpočtovateľnosť a inklúziu sa môže výraznejšie prejavovať sociálne vylúčenie z komunity, ktoré môže mať až povahu exkomunikácie, kastovníctva (na základe príslušnosti k rodine, ekonomického statusu, a podobne), neodôvodnený tradicionalizmus, či nízka schopnosť vnímať, zvnútorniť a spracúvať trendy mimo komunitu. Regionálne a lokálne praxe môžu mať nižšiu mieru formalizovanosti procesov a postupov zapájania verejnosti do tvorby verejných politík, a zároveň, neformálne procesy a postupy pri zapájaní aktérov do tvorby verejných politík môže, no nemusí prinášať pozitívne efekty práve z dôvodu nízkej formálnej transparentnosti, selektívnej inkluzívnosti, a vedomej alebo nedbanlivostnej neodpočtovateľnosti⁷.

Ako teda konštruovať také indikátory a ukazovatele, ktoré budú schopné zachytiť aj neformálne, ale vysoko funkčné zapájanie verejnosti do tvorby verejnej politiky, a zároveň vylúčiť, že týmto spôsobom nerozhodujú len elity? Odpoveďou môže byť index participácie.

Na lokálnej úrovni možno identifikovať procesy, v ktorých sa uplatňujú, alebo by sa aspoň mali uplatňovať princípy participácie. Legislatívna úprava zapojenia však neraz predpisuje len prerokovanie návrhu s verejnosťou alebo dotknutými cieľovými skupinami. Gestori legislatívy len málokedy využívajú možnosť poskytnúť aspoň formou odporúčania smerom k ideálnemu procesu, jeho princípom a zásadám. Zvyčajne nie sú gestorom legislatívy formulované ani evaluačné kritériá, ktoré by umožnili aplikujúcim subjektom sebaevaluáciu, či cielený prístup k dosahovaniu želaných úrovní definovaných parametrov. Základným a žiaľ neraz aj jediným kritériom hodnotenia kvality výstupu sa tak stáva kritérium, ktoré je zároveň kritériom naplnenia litery zákona.

Na úrovni globálnych indikátorov sa nepodarilo identifikovať také, ktoré by jednoznačne poukazovali na to, že existuje medzi demokraciou, resp. medzi participatívnou demokraciou relevantná súvisť. Existuje však vysoká miera koexistencie, medzi ekonomickým rozvojom a demokratickým vládnutím. Je preto na nás, či budeme zlepšovať kvalitu demokracie pretože sa nám ekonomicky darí, alebo budeme sa usilovať o ekonomický

⁷ Príkladom je stále, pomerne často sa vyskytujúce anonymné hlasovanie o návrhoch v obecných zastupiteľstvách.

rozvoj, lebo máme dobrú úroveň demokracie, prípadne sa budeme usilovať o spoločný rozvoj oboch týchto stránok – teda využívať prístupy dobrej správy na to, aby sa ekonomicky darilo, a súbežne využívať ekonomickú silu na lepšiu správu štátu.

Nástroje ekonomického hodnotenia na úrovni konkrétnych procesov

Ako základný zdroj metodologických prístupov bola použitá štúdia The True Cost of Public Participation⁸. Autori v nej prinášajú pohľad na jednotlivé metódy ekonomického hodnotenia a ich reálnej alebo možnej aplikácie na participatívne procesy. Pri hľadaní ekonomických prínosov participácie neboli identifikované nejaké špecifické metodiky určené alebo aspoň častejšie používané pri vyhodnocovaní ekonomických prínosov práve participácie. Väčšina z prístupov bola zameraná na popis procesov a identifikáciu pozitív z nich vyplývajúcich. Je však možné identifikovať prvé pilotné testovanie prístupov ku kompozícii indexov participácie – občianskeho aktivizmu na národnej úrovni⁹, hľadania nástrojov evaluácie respektíve posúdenia participatívnych procesov, a inštrumentálnych ale aj morálnych výziev takéhoto hodnotenia¹⁰ alebo indexovania vybraného segmentu participácie¹¹.

Aké očakávania by mali byť kladené na metodiku, ktorá by bola vhodná na vyhodnocovanie ekonomických prínosov participácie?

- Mala by umožňovať zachytenie nákladov a prínosov na stranách viacerých aktérov – ideálne v podobe participatívneho prístupu k evaluácii.
- Mala by umožňovať zachytenie nákladov a prínosov vo finančnej aj sociálnej podobe. (v identifikácii Ekonomických prínosov participácie uvádzame model transformácie ekonomického kapitálu na sociálny a sociálneho na ekonomický).
- Mala by umožniť aspoň časť týchto sociálnych nákladov a prínosov kapitalizovať teda dať do komparovateľnej podoby s finančnými nákladmi a prínosmi.
- Mala by byť schopná zachytiť krátkodobé náklady a prínosy, aj strednodobé dopady.
- Mala by byť pomerne jednoduchá/zrozumiteľná, tak aby v princípoch mohla slúžiť participujúcim subjektom na sebaevaluáciu, vyhodnocovanie krokov, pochopenie ich ekonomických dôsledkov a vzájomné učenie sa. Ale aj vyhodnotenie celého procesu participácie.
- Mala by byť použiteľná tak pre účely plánovania procesu, priebežnej evaluácie, ale aj spätného hodnotenia procesu a jeho výsledkov.

V úvode sme identifikovali cieľ koncentrovať pozornosť najmä na ekonomické prínosy samotného participatívneho procesu. Ekonomické prínosy vyplývajúce z implementácie politik tvorených participatívnym prístupom môžeme vyhodnocovať za predpokladu, že je

⁸ <https://www.involve.org.uk/wp-content/uploads/2011/03/True-Costs-Full-Report2.pdf>

⁹ <http://index.fgu.bg/data/files/77fac13a85944776fe299db9a7116d42.pdf>

¹⁰ https://read.oecd-ilibrary.org/governance/evaluating-public-participation-in-policy-making_9789264008960-en#page1

¹¹ <https://publicadministration.un.org/en/eparticipation>

možné identifikovať participatívny proces aspoň elementárneho štandardu a je možné identifikovať príčinnú súvislosť medzi ekonomickými prínosmi a participatívnym procesom. Základnou otázkou, ktorou selektujeme prínosy participácie od tých, ktoré nie sú prínosom participácie je, nastal by takýto výsledok aj v prípade neparticipatívne tvorenej politiky?

Analýza nákladov a prínosov (Cost-benefit analysis (CBA))

Nástroj, ktorý je používaný pri posudzovaní sociálno-ekonomickej výhodnosti financovania projektu verejnými zdrojmi (oprávnenosť podpory z verejných zdrojov) algebrickými výpočtami monetizovaných nákladov a prínosov za obdobie určené v závislosti od povahy investície, pričom sa porovnáva situácia bez financovania projektu a s financovaním projektu. Metódu cost-benefit analýzy využíva ako hlavnú Útvar hodnoty za peniaze v rámci hodnotenia verejných investičných projektov v SR¹². Využíva sa taktiež v rámci hodnotenia projektov v oblasti infraštruktúry¹³.

Analýza nákladovej efektívnosti (Cost-effectiveness analysis (CEA))

Meria náklady rôznych prístupov k rovnakému ukazovateľu (napríklad roky dožitia v zdraví, emisia skleníkových plynov, zamestnanosť). Využíva sa v zdravotníctve¹⁴ a v politikách životného prostredia na zhodnotenie najefektívnejších nástrojov na dosiahnutie vytýčeného cieľa. V prípade participatívnych procesov by mohol prístup CEA byť nápomocný v identifikácii najefektívnejších postupov zapájania verejnosti v prípade. Analýza efektívnosti nákladov sa zameriava na hlavný priamy výsledok intervencie, čím sa zjednodušuje celkový pohľad na intervenciu a jej analýzu. Ak sú intervenciou vyvolávané aj nepriame výsledky, môže byť použitie tejto metódy nevhodné, až kontraproduktívne. Vyhodnocovanie nákladovej efektívnosti ex post je v porovnaní s analýzou vykonanou vopred náročnejšie. Realizácia intervencie vyvoláva neočakávané náklady aj vplyvy, sťažujú izolované vnímanie hlavného priameho výsledku intervencie na jednej strane a možnosti kvantifikácie neočakávaných nákladov a vplyvov. Využitie metódy z pohľadu participatívnych procesov pri tvorbe, ale aj vyhodnocovaní verejnej politiky môže byť primárne pri zvažovaní úrovni participácie a definovaní totožných hlavných výsledkov politiky¹⁵.

Analýza nákladovej užitočnosti (Cost-utility analysis (CUA)),

Meria viaceré prínosy intervencie, resp. porovnáva viaceré prínosy viacerých variant. Využíva sa v zdravotníctve a v oblastiach enviromentálnej politiky. Porovnáva vplyv konzervatívnej (medikamentóznej) a radikálnej (operačnej) liečby na dĺžku života a životnú úroveň. Podľa autorov (The True Cost) tento prístup nie je vhodný na aplikáciu do prostredia s veľkým počtom aktérov a prínosov, ktorý je možné očakávať v participatívnych procesoch.

¹² <http://www.rokovania.sk/File.aspx/Index/Mater-Dokum-209805>

¹³ <https://www.opii.gov.sk/metodicke-dokumenty/prirucka-cba>

¹⁴ https://ac.els-cdn.com/S0749379715007473/1-s2.0-S0749379715007473-main.pdf?tid=68ea71c2-335a-48d7-9a0e-bbcda3f4fb01&acdnat=1528726700_2025f0615abbadd7b0ad0b27c6ce4908

¹⁵ https://europa.eu/capacity4dev/evaluation_guidelines/minisite/en-methodological-bases-and-approach/evaluation-tools/cost-effectiveness-analysis

Analýza minimalizácie nákladov (Cost-minimization analysis (CMA))

Meria náklady na dosiahnutie totožného efektu intervencie. Napr. porovnanie nákladov na výstavbu konkrétnej cesty prostredníctvom verejných zdrojov, úveru, PPP. Patrí k najjednoduchším metódam, keďže vyhodnocuje len náklady na dosiahnutie totožného cieľa. Nie je tak vhodná na meranie rozličných úrovní prínosov.

Ďalšie aplikovateľné metódy – meranie sociálnych investícií

S rozvojom sociálnej ekonomiky a sociálneho podnikania a v súvislosti so zabezpečovaním zdrojov pre účely sociálneho podnikania narastala potreba identifikácie a merania spoločenských prínosov sociálnych podnikov. Sociálne podniky možno zjednodušene definovať ako subjekty pohybujúce sa svojimi aktivitami v priestore medzi podnikateľským prostredím a sociálnou správou vykonávanou verejnými inštitúciami. Keďže rovnako, ako všetky iné podnikateľské subjekty, aj tieto potrebujú pre svoj vznik a rozvoj finančný kapitál, bola požiadavka na štandardizované meranie ekonomickej ale aj sociálnej návratnosti aktuálna. Investormi v sociálnych podnikoch pritom nie sú len verejnoprávne subjekty, ale neraz aj privátni investori (od podnikateľov a korporácií budujúcich obraz sociálne zodpovedného podnikania, až po jednotlivcov a komunity hľadajúce subjekty, ktoré si poradia so špecifickými problémami a od sprostredkovaného investovania prostredníctvom fondov a nadácií cez priame investovanie –napr. social bounds).

Problematikou štandardizácie metód merania investícií do sociálnych zmien (social impact investment) a ich udržateľnosti sa dlhodobo zaoberajú aj medzinárodné organizácie:

OSN prostredníctvom rozvojového programu – UNDP predstavuje v roku 2016 udržateľné rozvojové ciele (Sustainable Development Goals), ktoré podporujú ciele Agendy 2030. Je založený Social investment Found. Kontinuálne rastie dopyt po metodike, ktorá by vyhovovala povahe investičných zámerov, bola všeobecne akceptovaná a dostupná. Aj spôsob zavádzania štandardov je predmetom diskusií, keďže tak dobrovoľné štandardy, ako aj povinné štandardy prinášajú pozitíva, negatíva aj riziká¹⁶.

G8 – Riadiaca komisia Globálnych investícií do sociálnych zmien (GSG) bola založená v auguste roku 2015 ako nástupca pracovnej skupiny pre investície do sociálnych zmien, ktorú zriadil G8. GSG pokračuje v práci pracovnej skupiny pri podporovaní globálneho investičného trhu so sociálnym dosahom v rámci širšieho členstva. Jeho členmi je 13 krajín a EÚ, ako aj aktívni pozorovatelia z vlády a vedúcich sieťových organizácií, ktoré podporujú dopadové investície¹⁷.

¹⁶ http://www.undp.org/content/sdfinance/en/home/solutions/voluntary_standards_finance.html

¹⁷ <http://www.socialimpactinvestment.org/>

OECD – V roku 2013 bola založená pracovná skupina pre Investície do sociálnych zmien (social impact investment) v roku 2015 publikovala správu Investície do sociálnych zmien (social impact investment) - budovanie poznatkovej základne¹⁸. **Social Impact Assessment (SIA)** - zahŕňa predovšetkým procesy analýzy, monitorovania a riadenia zamýšľaných a neúmyselných sociálnych dopadov, či už pozitívnych alebo negatívnych, na plánované zásahy (politiky, programy, plány, projekty) a akékoľvek procesy sociálnej zmeny, ktoré tieto zásahy vyvolávajú. Tieto hodnotenia sa dajú použiť na posúdenie vplyvu sociálnych a environmentálnych vplyvov. Prístup, ktorý sa používa v SIA je možné čiastočne aplikovať aj prostredníctvom SROI.

EÚ – obdobne ako vo vyššie uvedených príkladoch aj v EÚ bola akcelerátorom zmeny pohľadu na sociálne otázky globálna finančná a ekonomická kríza. V jej atmosfére dochádzalo k redukcii rôznych sociálnych programov, pretrvával tlak na konsolidáciu verejných financií, a zároveň bolo potrebné aj na demografické a sociálne výzvy smerovanie zdrojov upraviť tak, aby boli viac orientované na výsledok. V roku 2013 bola formulovaná iniciatíva SIP – social investment package¹⁹. Členské štáty sú vyzývané na prioritizovanie sociálnych investícií a modernizácií sociálnych systémov. Ústrednou myšlienkou je sústredenie zdrojov do takých nástrojov a politík, ktoré spôsobujú takú zmenu, ktorá posilňuje zručnosti a kapacity obyvateľov a podporuje ich plnú účasť na trhu práce a v spoločenskom živote. Prístupovanie a používanie verejných zdrojov ako investičných zdrojov, kde pri správnom investovaní je potrebné poznať podmienky v danej oblasti, zhodnotiť riziká, a investovať s cieľom získania čo najväčších prínosov je optika, ktorá je uplatniteľná aj pri implementácii participatívnych procesov. Metodikou **Assessing Social Investment Synergies (ASIS)**²⁰ podporuje prístup k sociálnej sfére ako k produktívnej oblasti politiky (v porovnaní s tradičným prístupom, ktorý vníma sociálnu politiku ako oblasť spotreby predovšetkým finančných zdrojov). Sociálna investícia je jedným z ústredných pojmov Lisabonskej zmluvy. Cieľom je porovnávať tradičný kompenzačný prístup s prístupom spočívajúcim v sociálnom investovaní v sociálnych politikách.

Vyššie uvedené iniciatívy sú orientované na investovanie do sociálnych zmien, a ich hlavnou pointou je vytvorenie nástrojov a zvýšenie zodpovednosti (globálnych) ekonomických subjektov (inštitúcií aj podnikateľov)²¹. Vývoj v oblasti metodiky posudzovania sociálnych zmien vplyvom investícií je vhodnou inšpiráciou aj pre to, že jedným z účelov zadania je poukázať na dôležitosť investovania do rozvoja participatívnych procesov v domácej aplikačnej praxi, no zároveň vytvoriť podmienky na posudzovanie aj prínosov takýchto

¹⁸ <http://www.oecd.org/dac/financing-sustainable-development/development-finance-topics/social-impact-investment-initiative.htm>

¹⁹ <http://ec.europa.eu/social/main.jsp?catId=738&langId=sk&pubId=7515&furtherPubs=yes>

²⁰ <http://ec.europa.eu/social/main.jsp?catId=738&langId=sk&pubId=7958&furtherPubs=yes>

²¹ [http://www.oecd.org/officialdocuments/publicdisplaydocumentpdf/?cote=DCD/DAC\(2015\)45&docLanguage=En](http://www.oecd.org/officialdocuments/publicdisplaydocumentpdf/?cote=DCD/DAC(2015)45&docLanguage=En),
<https://www.oecd.org/cfe/leed/SIBs-State-Play-Lessons-Final.pdf>

investícií. **Vytváranie kvalitných podmienok pre participáciu a výsledné politiky „šité na mieru“ a zároveň posilňovanie uvedomelého, zodpovedného a aktívneho občianstva môžeme vnímať práve optikou investovania do sociálnych zmien.**

Tretím prístupom k meraniu sociálnych a ekonomických dopadov investície je **metóda SROI (social return on investment)**. Najväčší boom jej aplikácie možno sledovať v Spojenom kráľovstve v súvislosti s požiadavkou aplikovať princípy Hodnoty za peniaze, aj v takých oblastiach, kde hodnota má povahu zmeny spoločnosti. Poskytuje konzistentný kvantitatívny prístup k pochopeniu a riadeniu vplyvu projektu, podniku, organizácie, fondu alebo politiky. Zodpovedá za názory zainteresovaných strán na dosah a stanovuje finančné hodnoty "proxy" na všetky vplyvy, ktoré zistili zainteresované strany, ktoré zvyčajne nemajú trhové hodnoty. Cieľom je zahrnúť hodnoty ľudí, ktoré sú často vylúčené z trhov za rovnakých podmienok, ako sa používajú na trhoch, tj peniaze, s cieľom dať ľuďom hlas v rozhodnutiach o pridelovaní zdrojov.

Jedným z cieľov pri hľadaní metodiky je, aby bola z pohľadu odbornej verejnosti akceptovateľná, a z pohľadu jej užívateľov zrozumiteľná a aplikovateľná. Ako skĺbiť vysoké nároky na sofistikovanú metodiku spracovania vstupov a výstupov a užívateľskú prístupnosť aj mimo komunity finančných analytikov? Jednou z pomerne rozšírených metodík je práve SROI. Zachytáva všetky relevantné oblasti CBA, avšak aplikuje participáciu ako pracovný nástroj, t.j. pozerá sa na investície a prínosy cez optiku aktérov. Založená je na siedmich princípoch.

1. Zaangažovanie stakeholderov
2. Porozumenie zmene
3. Hodnotenie toho čo je dôležité
4. Zahrnutie toho, čo je materiálne
5. Zahrnutie toho, čo súvisí s aktivitou
6. Transparentnosť
7. Overovanie výsledkov

Vnímanie nákladov participatívneho procesu a vyčlenené zdroje na verejnú politiku ale prináša niekoľko pozitív a niekoľko negatív. Medzi pozitíva možno zaradiť

- aplikácia investorskej cieľavedomosti – ak investor vie definovať ciele svojej investície, vie vhodnejšie aplikovať investičné zdroje tak, aby dosiahol cieľ. Ak si gestor verejnej politiky zvolí za cieľ participatívneho procesu len vytvoriť priestor pre vyjadrenie názorov aktívnych subjektov, je možné, že nevyužil všetky možnosti procesu. Mnoho procesov participácie nemá definovaný cieľ, teda to, na čo je zapojenie verejnosti z pohľadu gestora verejnej politiky alebo verejnej politiky, prípadne spoločnosti prínosné.
- umožňuje vnímať výdavky na participáciu ako investíciu s určitou mierou rizika – hoc je možné skonštatovať, že pri dostatočnej kvalitatívnej úrovni participatívneho procesu je možné očakávať zmenu vo vnímaní zapojenej verejnosti, ako

poznámenáva Kuyper²², máme príliš málo poznatkov o tom, ktoré nástroje používané pri deliberácii majú aký účinok v praxi. Ako odôvodňuje, prípadové štúdie, aj experimenty poukazujú na výskyt prínosov, stále však ostáva nezodpovedaná otázka, ktorý inštrument a akým spôsobom vyvoláva konkrétne zmeny. Platnosť prínosov dokázaných v laboratórnych podmienkach nemusí byť univerzálna, nakoľko v reálnom participatívnom procese vstupujú do hry mnohé ďalšie faktory, ktoré nie je možné vytvoriť v laboratórnych podmienkach. Prípadové štúdie sa potykajú v zásade s podobným problémom. Abstrahovanie všeobecne platnej normy z jedného kvalitného procesu nemusí priniesť rovnaké výsledky v obdobných procesoch.

- ak gestor participatívneho procesu začne zohľadňovať náklady a prínosy na strane verejnosti, a aplikovať ich do vzorca ako investície a prínosy, môže pochopením podstaty koinvestujúcej verejnosti významne posunúť kvalitu participatívnych procesov. V úspešnom participatívnom procese dochádza k investíciám tak gestora procesu, ako aj zapojenej verejnosti, na oboch stranách je vhodné vnímať limity investičných možností, verejnosť aj gestor sa stávajú rovnocennejší²³.

Za negatíva nahliadania na realizáciu participatívnych procesov ako na sociálne investovanie možno považovať

- Redukciu participatívnych procesov na ekonomické prínosy, a z nich len na tie, ktoré sú finančne vyjadriteľné môže priniesť nepresvedčivé výsledky v tom zmysle, že finálne porovnanie investícií a finančne vyjadriteľných prínosov môže byť v neprospech participácie. Takýto výsledok by nepochybne posmelil odporcov zapájania verejnosti do tvorby verejných politík.²⁴
- Pomerne málo poznatkov o tom, prečo prínosy, ktoré boli dokázané v experimentálnom prostredí, prípadne popísané v prípadových štúdiách nie je vždy možné replikovať.

Záver

Oba prístupy – posudzovania ekonomickej efektívnosti, aj hodnotenie sociálnych dopadov investícií, majú svoje pozitíva a limity. Príklad:

Pozitíva metód posudzovania ekonomickej efektívnosti

- ✓ Stabilná metodika,
- ✓ Orientácia na kvantitatívne dáta

²² <https://www.publicdeliberation.net/cgi/viewcontent.cgi?article=1560&context=jpd>

²³ Ak gestor legislatívy nespracúva (neinvestuje do) informácie pre dotknutú verejnosť tak, aby boli čo najjednoduchšie spracovateľné (napríklad nevyužíva executive summary,), vyvoláva náklad na strane verejnosti a nakladá nevhodne s jej investíciou, teda časom, ktorý je potrebný pre oboznámenie sa s potrebnými podkladmi a poskytnutie želaného spätného odkazu.

²⁴ Tak ako náklady na vykonanie volieb nevyhodnocujeme podľa počtu zúčastnených voličov, ale chápeme ako súčasť demokratického zriadenia, tak ani tvorba verejných politík bez zapojenia verejnosti nie je žiaducim stavom. Naopak, zapájanie verejnosti má byť proaktívne a vyhodnocovanie nákladov a prínosov procesov má slúžiť k hľadaniu najoptimálnejšej cesty k želanému výsledku.

- ✓ Sofistikované aritmetické spracovanie dát
- ✓ Ponúka pohľad nezávislý od aktérov

Limity metód posudzovania ekonomickej efektívnosti

- ✓ Pri absencii kvantitatívnych dát sa znižuje výpovedná schopnosť
- ✓ Len malý priestor pre vyjadrenie kvalitatívnych výsledkov (v zásade len tie kvalitatívne dáta, ktoré je možné kvantifikovať)
- ✓ Ponúka pohľad nezávislý od aktérov
- ✓ Vyžaduje vyššiu odbornosť

Pozitíva metód hodnotenia sociálnych dopadov investícií

- ✓ Ich základom je popis teórie zmeny, teda pochopenie spôsobu akým, a cez aké nástroje sa zmena deje (má udiat)
- ✓ Kvantifikovateľné dáta sa kvantifikujú, tie ostatné sú používané v rámci interpretácie.
- ✓ Cez optiku hodnotenia dopadov na úrovni stakeholdera a cez teóriu zmeny je možné sledovať, ktorý stakeholder akým spôsobom investuje (finančne/nefinančne) a akým spôsobom ťaží zo ziskov (finančných, nefinančných).
- ✓ Pri hodnotení dopadov na ohraničených územiach s bližším kontaktom s apl. praxou je bohatšia na kvalitatívne dáta.
- ✓ Aritmetická časť je v porovnaní s metódami ekonomickej efektívnosti podstatne zjednodušená.
- ✓ Je menej náročná, v zásade nevyžaduje ekonomické vzdelanie

Limity metód hodnotenia sociálnych dopadov investícií

- ✓ Pomerne silne subjektívizujúca, vnímanie hodnoty môže byť neobjektívne resp. vzájomne neporovnateľné.
- ✓ Metodika v neustálom vývoji, neustálená
- ✓ Neobsiahnutím „teórie zmeny“ stráca zmysel,
- ✓ Pomerne problematické použitie v ex-post hodnotení v prípadoch, ak zapojenie verejnosti bolo robené hoc s dobrým úmyslom, ale bez konkrétnych cieľov,
- ✓ Nepresnosti aritmetickej časti vyplývajúce zo zjednodušeného spracovania
- ✓ Absencia použiteľných proxy premenných (v SROI) redukuje možnosť „monetarizácie“ kvalitatívnych premenných.

Zo všetkých identifikovaných metód sa javí SROI ako užívateľsky najviac uchopiteľná na to, aby mohla slúžiť priamo v procese participácie. Keďže je prispôbená na hodnotenie so zapojením aktérov, ktorí spolu s hodnotiteľom interpretujú a kvantifikujú sociálne a finančné vstupy a výstupy do participácie. Ako účastníci hodnotenia tak majú šancu na konkrétnom zažitom modeli vnímať transformáciu finančného kapitálu na sociálny kapitál a naopak. Práve participatívny model prispieva k budovaniu poznania o participácii už aj u samotných aktéroch, zvyšuje ich zodpovednosť a partnerské postavenie. Z uvedených dôvodov a motívov bude predmetom pilotného testovania práve metodika SROI.